

OBSERWACJE NAD WYSTĘPOWANIEM ZALEGAŃ PRZEDPORODOWYCH U BYDŁA W POWIECIE BRODNICKIM

Eugeniusz Paluszkiewicz

Powiatowy Zakład Weterynarii w Brodnicy

Zima stanowi dla zwierząt gospodarskich okres, w którym żywione są one paszami małowartościowymi pod względem biologicznym. Z jednej bowiem strony otrzymują produkty, które wskutek zabiegów konserwacyjnych lub błędów konserwacji tracą szereg cennych składników, jak witaminy i sole mineralne, z drugiej zaś otrzymują więcej niż w okresie letnim pasz będących odpadami przemysłowymi, z reguły ubogimi w sole mineralne i witaminy. W następstwie takiego żywienia dochodzi u szeregu zwierząt do zaburzeń przemiany materii, w efekcie czego niektóre funkcje życiowe są u nich upośledzone. Stwierdzono, że w zimie wczesne obumieranie płodów zdarza się częściej niż w innych porach roku [1]; obniża się również płodność zwierząt, która w okresie od stycznia do marca jest o 5-10% niższa, niż w okresie optymalnej płodności przypadającej na miesiące od czerwca do sierpnia [2].

W przypadku skrajnych niedoborów witaminowo-mineralnych dochodzi do ciężkich zaburzeń materii. Jednym z takich zaburzeń jest zaleganie przedporodowe, rozwijające się na tle zakłócenia gospodarki wapniowo-fosforowej; towarzyszą mu często inne objawy zaburzeń gospodarki mineralnej, jak: lizawość, anemia, łomikost, tężyczka, obniżona żywotność noworodków itp. Zaburzenia te pojawiają się na terenach posiadających gleby ubogie w wapń i fosfor, lub w latach, w których sprzęt i konserwacja siana odbywały się w warunkach sprzyjających wyługowaniu pasz. Czynnikiem sprzyjającym powstawaniu wymienionych zaburzeń jest ciąża, szczególnie jej ostatnie miesiące, w których przy wzmożonym zapotrzebowaniu na składniki mineralne występuje obniżona zdolność ich przyswajania.

Częstotliwość występowania zalegań przedporodowych można przeto uważać za swego rodzaju wskaźnik charakteryzujący środowisko hodowlane.

Celem niniejszej pracy było ustalenie częstotliwości występowania

zalegań przedporodowych u bydła w powiecie brodnickim na tle innych szkód chorobowych w latach 1965-1967 oraz analiza czynników je warunkujących.

MATERIAŁ I METODYKA

Podstawę do opracowania stanowiły protokoły szkód chorobowych w powiecie brodnickim za lata 1965-1967. Ponadto przeanalizowano wyniki inseminacji w tych latach oraz wyniki badań nad zasobnością gleb w fosfor, wapń i potas przeprowadzone w r. 1966. Przy analizie danych wzięto pod uwagę wpływ pór roku oraz stopień zaawansowania ciąży na występowanie zalegań.

WYNIKI I OMÓWIENIE WYNIKÓW

Pogłowie bydła (krów) w powiecie brodnickim w latach 1965-1967 wahało się w granicach 17 000-17 560 szt., w tym na sektor uspołeczniony przypadało od 2090 do 2312 krów. Na 1569 szkód chorobowych, 140 było spowodowanych przez zalegania przedporodowe. Stanowi to 8,9⁰/₀ ogółu szkód i 0,27⁰/₀ ogółu krów. Częstotliwość występowania zalegań w poszczególnych latach kształtowała się następująco: w r. 1965 — 10,7⁰/₀, 1966 — 8,6⁰/₀, 1967 — 6,9⁰/₀. Wystąpiły one w 12 przypadkach

Tabela 1

Częstotliwość występowania zalegań przedporodowych u krów w powiecie brodnickim w latach 1965-1967

Rok	Gospodarstwa indywidualne			Gospodarstwa państwowe		
	liczba krów	zalegania przedporodowe		liczba krów	zalegania przedporodowe	
		liczba	procent		liczba	procent
1965	14 910	66	0,44	2090	—	—
1966	14 891	42	0,28	2170	—	—
1967	15 256	32	0,21	2312	—	—

u krów 3-letnich, w 22 przypadkach u krów 4-letnich, 37 u krów 5-letnich oraz w 69 przypadkach u krów 6-letnich i starszych. Biorąc pod uwagę fakt, że krowy 3-, 4- i 5-letnie stanowią ok. 50⁰/₀ pogłowia, a krowy 6-letnie i starsze ok. 30⁰/₀ pogłowia, należy stwierdzić, że zalegania przedporodowe występowały jednakowo często u krów młodszych jak i starszych. Zalegania przedporodowe występowały głównie w okresie zimowym (tab. 2).

Najczęściej stwierdzano zalegania u krów w ostatnim miesiącu ciąży (51,5⁰/₀ przypadków), nieco mniej w ósmym miesiącu ciąży (46,4⁰/₀), natomiast na 7 miesiąc ciąży przypadło tylko 2,1⁰/₀ przypadków zalegań.

Tabela 2

Częstotliwość występowania zalegań przedporodowych w poszczególnych miesiącach

Ogółem 140 szkód	Miesiąc											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Ilość przypadków	2	5	28	48	48	9	—	—	—	—	—	—
Procent przypadków	1,4	3,6	20,0	34,3	34,3	6,4	—	—	—	—	—	—

Na uwagę zasługuje fakt, że wszystkie przypadki zalegań wystąpiły wyłącznie w gospodarstwach indywidualnych. Mogło to mieć związek z zasobnością gleb w podstawowe składniki mineralne. Z tabeli 3 wynika, że w gospodarstwach indywidualnych prawie 60% gruntów wykazało niską zasobność w fosfor, 70% w wapń i 75% w potas. Zasobność gleb stanowiących własność gospodarstw państwowych była daleko wyższa.

Tabela 3

Odsetek gleb o niskiej zasobności w fosfor, wapń i potas w gospodarstwach indywidualnych i państwowych

Typ gospodarstw	Fosfor	Wapń	Potas
Indywidualne	58	70	75
Państwowe	38	51	58

Zakłócenia gospodarki mineralnej odbijały się ujemnie również na płodności krów; wskazuje na to tabela 4. Podano w niej wyniki unasięnień ok. 13 000 krów rocznie, będących własnością indywidualną i ok. 1800 krów, będących we władaniu PGR, z rozbięciem na okres letni i zimowy. Wynika z niej, że w okresie zimowym w gospodarstwach indywidualnych wyniki unasięniania były prawie dwa razy gorsze niż w okresie letnim, podczas gdy zimowa obniżka płodności w gospodarstwach uspołeczniionych wyniosła 25-40%.

Wysoką częstotliwość występowania zalegań przedporodowych można

Tabela 4

Zapładnialność krów w gospodarstwach indywidualnych i państwowych w okresie zimowym i letnim (w %)

Typ gospodarstw	Okres krycia	Lata		
		1965	1966	1967
Indywidualne	letni	66	64	61
	zimowy	34	36	39
Państwowe	letni	63	60	53
	zimowy	37	40	47

tłumaczyć częściowo niekorzystną dystrybucję wycieleń. Na miesiące od marca do maja przypada 40% ogółu wycieleń, przy czym więcej w gospodarstwach indywidualnych niż w PGR.

Obserwacje niniejsze wykazują, iż w powiecie brodnickim zalegania przedporodowe należą do stosunkowo częstych przyczyn szkód chorobowych w pogłowie bydła. Wykazano, iż wiąże się to z małą zasobnością gleb w fosfor i wapń, z niekorzystną dystrybucją wycieleń i prawdopodobnie z niewłaściwą konserwacją pasz, lub z zabezpieczaniem niedostatecznej ilości pasz biologicznie pełnowartościowych na okres zimowy. Sytuację w powiecie można by poprawić przez przystosowanie nawożenia gleb do potrzeb, zwiększenie produkcji pasz i ich zapasu na okres zimowy i przesunięcie terminu wycieleń na okres bardziej korzystny, tzn. na wczesne miesiące zimowe, późnojesienne, lub późnowiosenne.

PIŚMIENNICTWO

1. Hoppe R.: Patologia zarodka i płodu u zwierząt domowych. Med. wet. 20, 473, 1964.
2. Jaśkowski L.: Badania nad przyczynami niepłodności u bydła. I. Ogólna charakterystyka rozrodczości. Pol. Arch. wet. 1970 (w druku).

Е. Палюшкевич

НАБЛЮДЕНИЯ ЗАЛЕЖИВАНИЯ ПЕРЕД РОДАМИ У ЖИВОТНЫХ В РАЙОНЕ БРОДНИЦА

Резюме

Залеживания перед родами наблюдаются в районе Бродница в большой части в единоличных крестьянских хозяйствах. Они составляют в среднем 8,7% всего ущерба в период 1965-1967 гг. Особенное повышение ущерба вследствие залеживаний перед родами наблюдается с марта по май; залеживания появляются независимо от возраста беременных коров. Восьмой и девятый месяцы беременности требуют особенного ухода за коровами в частности в условиях недостаточного содержания фосфора и кальция в почве.

J. Paluszkiewicz

OBSERVATIONS ON THE INCIDENCE OF PARALPLEGIA ANTE PARTUM OF CATTLE IN THE COUNTY OF BRODNICA

Summary

In the county of Brodnica cases of lying down before birth occurred exclusively in cows kept in small farms. They made 8.7% of all casualties through the years 1965-1967. The highest incidence of *paraplegia ante partum* was observed in March, April and May. The cows in the eighth and ninth month of pregnancy require special care in the areas with soils poor in phosphorus and calcium.